ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Тетяна Рубля, Ірина Мед, Тетяна Щеглова

Інтернет-
підтримка

МИСТЕЦТВО

2 клас

Тетяна Рубля, Ірина Мед, Тетяна Щеглова

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Харків
Видавництво «Ранок»
2019

УДК 7:37.016 (075.2)
Р82

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко

Ілюстрації художника *А. Г. Рублі*

Рубля Т. Є.
Р82 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 2 кл. закл. загал. серед. освіти / Тетяна Рубля, Ірина Мед, Тетяна Щеглова. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 104 с. : іл.

УДК 7:37.016(075.2)

ISBN 978-617-09-5182-3

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали
до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 978-617-09-5182-3

© Рубля Т. Є., Мед І. Л., Щеглова Т. Л., 2019
© Рубля А. Г., ілюстрації, 2019
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2019

Любі друзі!

Ви перейшли у другий клас, і перед вами наступна сходинка на шляху у світ краси і гармонії. Слухаючи музику, розглядаючи твори образотворчого мистецтва та виконуючи цікаві завдання, ви продовжите знайомство з творчістю видатних митців, новими термінами і поняттями. Разом із підручником ви навчатиметесь розуміти мову мистецтва, бачити і чути красу навколишнього світу, а також створюватимете власну скарбничку художніх робіт.

Тож бажаємо вам успіхів у навчанні. Великий світ мистецтва відкриває вам свої таємниці!

Авторський колектив

Умовні позначення:

Робота з учителем/ учителькою

Спостерігаємо, міркуємо, пояснюємо

Запам`ятайте

Співаємо

Слухаємо музику

Творимо красу

Підсумовуємо та узагальнюємо

Додатковий матеріал

Дивовижний світ природи в мистецтві

Минуло тепле літечко. Ще довго приємні спогади підніматимуть вам настрій. Природа дарувала чудову можливість доторкнутися до її краси, розмаїття кольорів та форм. Безмежна її різноманітність викликає захоплення і бажання малювати, поділитися своїми враженнями, передати власний погляд на навколишній світ.

Твори різних видів мистецтва за змістом розділяють на **жанри**.

В образотворчому мистецтві твори, які зображують природу, називають **пейзажем**. Зображення гарних речей і предметів — **натюрмортом**. Малювання людини — **портретом**. Зображення тварин — **анімалістичним жанром**.

Розгляньте зображення. Поясніть, у якому жанрі мистецтва зроблено кожне з них. Назвіть професії митців, які їх виконали.

Улітку особливо гарно в селі. Послухайте музичний твір Віктора Косенка «Пастораль». У ньому композитор мовою звуків зобразив красу природи і сільське життя.

Пригадайте, які звуки природи та музику ви чули влітку. Якими звуками ви відтворили б свої спогади про відпочинок у селі чи на дачі?

Проплескайте «літню» ритмічну вправу.

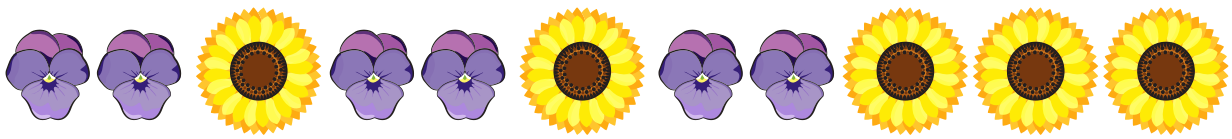

Ряд звуків голосу або музичного інструменту, що відрізняються за висотою, називається **регістром**. Регістри бувають високі, середні та низькі.

Послухайте, як звучать музичні інструменти у різних регістрах. Які з них підходять для зображення літнього настрою? Поясніть свою думку.

Природа з кожним осіннім днем змінює свій колорит. Послухайте і вивчіть пісню «Диво-осінь». Намалюйте словесну картину до цієї пісні.

Диво-осінь

Вірші Л. Ратич
Музика А. Олєйнікової

Гарні дні, ласкаве диво,
Осінь тепла, золота!
Кольорове і красиве
Листя тихо обліта.

Приспів:
Осінь, осінь, осінь, ти — ласкава казка,
І в осінню днину годі сумувать.
Осінь, осінь, осінь, ти — остання ласка.
«Здрастуй, диво-осінь!» — буду я співать.

Сонечко ще гріє добре,
І гуляють дітлахи.
Та летіти ген за обрій
Вже збираються птахи.

Приспів.

Птах летить в краї далекі,
Осінь каже: «В добру путь!
До побачення, лелеко,
Повернутись не забудь!»

Приспів.

Пригадайте свої найкращі літні враження і розкажіть про них у своїй роботі. Матеріали для роботи та положення аркуша оберіть за власним бажанням. Разом із друзями прикрасьте своїми творами класну кімнату і створіть галерею чудових спогадів про літо.

Уважно розгляньте зображення. Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Осінні перетворення

Люди завжди прикрашають своє оточення. Одними з головних прикрас у парках, скверах, на майданах, вулицях та будинках є твори **скульптури**.

Розгляньте зображення скульптур. Назвіть матеріали, використані для їх створення. Які з них вам найбільше сподобались?

Невеликими скульптурними творами можна прикрасити приміщення або сад, зібрати цікаву колекцію.

Розкажіть про твори мистецтва скульптури, які прикрашають ваше місто або селище.

У музичному мистецтві картини природи створюють за допомогою **програмної музики** — інструментальних творів без слів. Зміст творів (програму) розкривають назва та словесні пояснення.

Яку музику називають інструментальною? Пригадайте відомі вам інструментальні твори.

Послухайте музику Антоніо Вівальді «Осінь» з циклу «Пори року» і поміркуйте, якими кольорами можна передати осінні настрої. Поясніть свій вибір.

Вивчіть поспівку «Ми на луг ходили». Заспівайте її, плескаючи в долоні ритмічний рисунок.

Проплескайте осінню ритмічну вправу.

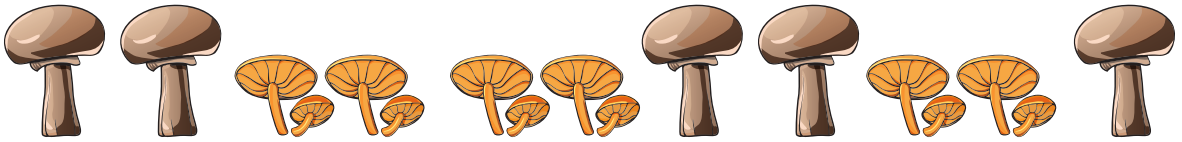

Який природний матеріал можна зібрати на лугу для виготовлення цікавих поробок?

Розгляньте світлини і розкажіть, який природний матеріал використано для створення цікавих поробок. Такі матеріали ви можете заготовити самостійно.

Об’єднайтеся з друзями в групи і створіть сюжетну скульптурну композицію «Цікаві зустрічі». З’єднувати деталі з природного матеріалу можна за допомогою пластиліну.

З готовими виробами можна погратися в рольові ігри, інсценувати улюблені казки, комікси, а також прикрасити ними полицю вдома. Під час роботи допомагайте одне одному виконувати поробки.

Уважно розгляньте зображення. Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Кольоровий водограй

Природа різнобарвна в усі пори року. Вона дивовижним чином поєднує хроматичні та ахроматичні кольори. Зелений килим літнього лісу розквітає з часом золотом осіннього листя. А зима чарує багатими відтінками блакитного.

Розгляньте малюнок осіннього пейзажу. Уявіть та назвіть фарби, які змішала й отримала художниця осінь, щоб зробити його кольоровим.

Поверхню для змішування фарб художники називають **палітрою**.

Послухайте музичний твір Клода Дебюссі «Тумани». У ньому композитор мовою звуків зобразив осінній пейзаж.

Чому цей твір є програмною музикою? Поясніть свою думку. В якому регістрі звучала мелодія: високому, середньому чи низькому? Яким кольорам, на вашу думку, відповідають різні регістри?

Пригадайте, що таке предметний колір. Розгляньте квіти на світлинах. Визначте, фарби яких кольорів змішала на палітрі художниця природа. Який колір є предметним?

Осінні листочки, як і квіти, буяють різнобарв'ям. Вони нагадують святкові прапорці, що тріпочуться від грайливого вітерця. Вивчіть і заспівайте пісню «Осінні прапорці». Під час співу пританцьовуйте, сидячи на місці.

Осінні прапорці

Вірші В. Морданя
Музика А. Олєйнікової

Гомонять про щось діброви,
Сходить сонце на ріці.
Я несу листки кленові,
Як осінні прапорці.

Даленіє неба просинь
І клекочуть журавлі,
Що уже багряна осінь
Хазяйнує на землі.

Проплескайте ритмічну вправу з осінніх прапорців.

Створіть кольорову композицію з тих квітів, які вам найбільше подобаються. Нехай кожна квітка на вашому малюнку розквітне властивими для неї кольором і формою.

Уважно розгляньте зображення. Що неправильно зобразив художник? Поясніть свою думку.

Калейдоскоп фантазій

Осінь-чарівниця мандрує полями, лісами і луками, щедро даруючи усьому навколо яскраві кольори. У небі чути прощальні пташині пісні. Опале листя шелестить під ногами. Осінь створює справжній калейдоскоп кольорів та звуків!

Послухайте, як зобразив красуню осінь норвезький композитор Едвард Гріг у симфонічній увертюрі «Восени». Зверніть увагу, як змінюється музика. Під час слухання покажіть руками рух мелодії.

Гучність звучання музики називається **динамікою**. Для її визначення використовують спеціальні позначки: *f* **(форте)** — голосне виконання музики, *p* **(піано)** — тихе. Гучність звучання мелодії змінюється завдяки **динамічним відтінкам**.

f	**форте**	голосно	*p*	**піано**	тихо
ff	**фортисимо**	дуже голосно	*pp*	**піанісимо**	дуже тихо

Як динамічні відтінки допомогли композитору Едварду Грігу відтворити настрої осені?

Пригадайте основні та похідні кольори. Якими основними та похідними кольорами розфарбовано осіннє листя? Які фарби треба змішати, щоб отримати ці кольори?

Уявіть себе композиторами і композиторками та придумайте власну мелодію на віршовані рядки. Такий твір називається **імпровізацією**.

Нині осінь нас чарує, неповторна, чарівна,
Різні барви нам дарує і дивує нас вона.

Заспівайте пісню «Осінні прапорці». Акомпануйте собі на будь-якому інструменті за вибором: маракаси, трикутник, тамбурин, металофон. Зверніть увагу на динамічні відтінки мелодії.

Під час осінньої прогулянки зверніть увагу на красиві листочки різних форм, розмірів і забарвлень. Зберіть колекцію різноманітного листя. Вона знадобиться вам під час створення оригінальної композиції — **панно** «Пташиний танок».

Прикрасьте своїми роботами класний кабінет чи вашу кімнату. Не забувайте про правила користування ножицями і клеєм.

Уважно розгляньте зображення. Листочки з яких дерев ви впізнали?

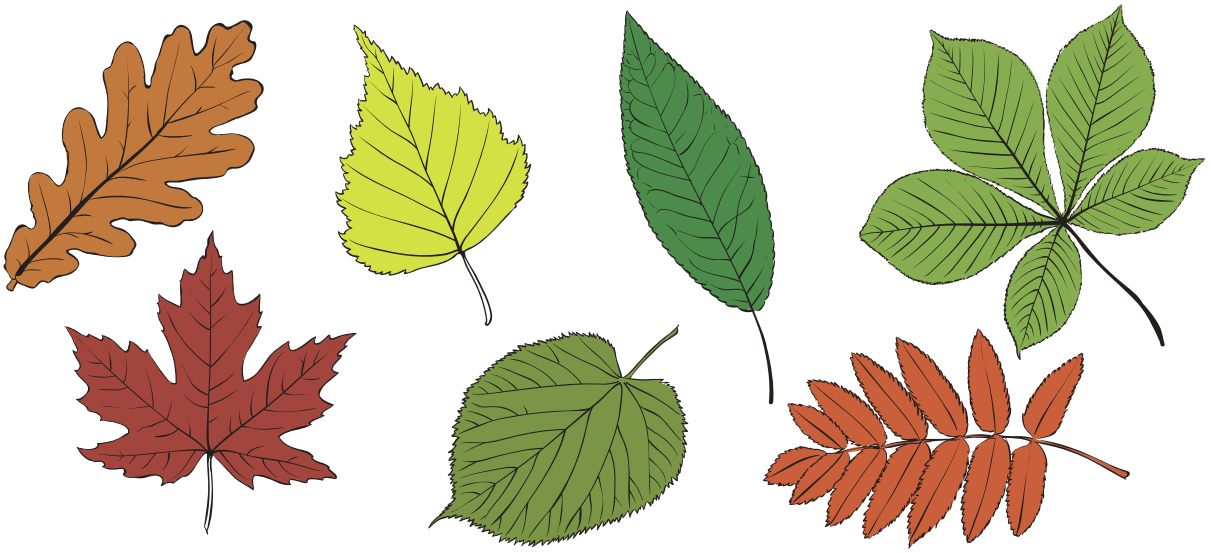

Веселка-чарівниця

Ми щодня спостерігаємо різні явища природи. Кожне з них викликає у нас певний настрій, почуття, сповнені яскравими кольорами та музикою. Розгляньте зображення. Розкажіть про свої враження від яскравого сонячного проміння і холодного осіннього дощика.

Послухайте, як мовою музичного мистецтва описав «Дощик» Віктор Косенко. Пригадайте, що таке музичний ритм. Слухаючи музику, тихо проплескайте долонями її ритм.

Який музичний інструмент виконував мелодію? Які динамічні відтінки і регістр використав композитор?

Пригадайте, що таке імпровізація, і придумайте власну мелодію на віршовані рядки.

Помирились сонце з хмарою
І тепер танцюють парою.

Вивчіть і заспівайте перший куплет та приспів пісні «Осіннє сонечко». Співаючи, рухайтесь у ритмі мелодії.

Осіннє сонечко

Вірші М. Ясакової Музика О. Янушкевич

Лагідне сонечко цілує носик.
Прокинулось сонечко, гуляти просить.
Зве осіннє сонечко, миле і привітне.
Жаль мені, що, сонечко, ти вже не літнє. |(2)

Приспів:
Тільки вітер налетить,
Тільки хмарка набіжить,
Вже сонечко журиться
І на мене хмуриться.

Я люблю з сонечком вставати рано,
Прокинулось сонечко тоді, що й мама.
Я люблю це сонечко, що таке привітне,
Хоч і жаль, що, сонечко, ти вже не літнє. |(2)

Приспів.

Весело з сонечком збирати квіти,
Усі люблять сонечко, дорослі й діти.
Я так люблю сонечко — миле і привітне.
Не журися, сонечко, що ти не літнє! |(2)

Веселка робить усе навколо святковим. За яких умов з'являється це диво природи? Назвіть послідовність розташування кольорів веселки. Які з них є основними, а які похідними? Який колір не належить ані до основних, ані до похідних?

Вивчіть поспівку «Сім братів-кольорів» про веселкове диво. Акомпануйте собі на музичних інструментах за власним вибором.

Уявіть, що веселка розфарбувала яскравими кольорами все навколо. Придумайте веселкову тваринку і намалюйте її кольоровими олівцями або фломастерами.

Подаруйте малюнок своїм рідним. Власноруч створена робота додасть їм настрою і відчуття турботи.

Полічіть зайві намистинки у веселковій прикрасі.

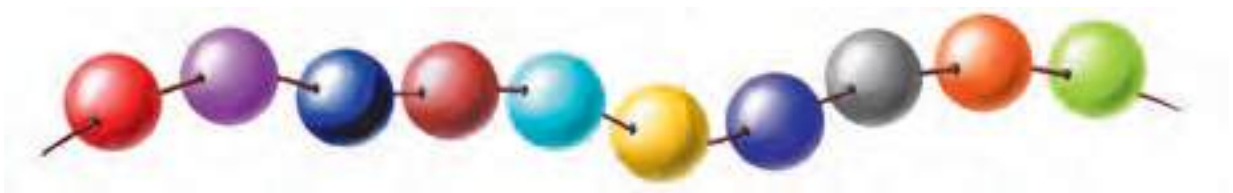

За народними мотивами

Дитячі іграшки дарують нам тепло і радість малечку. У давнину їх робили власноруч. Ними не лише гралися. Вони були й оберегами дитини від усього лихого. Розгляньте світлини і розкажіть, які матеріали використовували для виготовлення народних іграшок.

Музичні народні іграшки — свищики, брязкальця — використовували як акомпанемент для співу обрядових пісень. Які обрядові зимові та весняні пісні ви знаєте?

Послухайте українські народні пісні «Вийшли в поле косарі» та «Женчичок-бренчичок». Поміркуйте, що об’єднує ці музичні твори. Дайте характеристики пісням: який темп, регістр, динамічні відтінки.

Вивчіть і заспівайте другий і третій куплети пісні «Осіннє сонечко». Покажіть рукою рух мелодії.

Глиняні іграшки — особливий вид народного мистецтва. Народні майстри втілювали в них свої уявлення про світ, природу та людей.

Вони були оригінальні, виразні, прості за формою. Зовнішній вигляд узагальнювався та спрощувався. Це називається **стилізацією**.

Іграшки яскраво розмальовували, прикрашали чудовими візерунками — **декорували**.

Об’єднайтеся з друзями у групи. Виліпіть іграшкових Тараса та Одарочку з пластиліну конструктивним методом. За потреби користуйтеся зразками поетапного виконання роботи.

Придумайте та розіграйте сценку «Тарас та Одарочка — працьовита парочка». Подаруйте іграшки своїм друзям.

Не забувайте про взаємодопомогу. З доброю посмішкою та дружньою підтримкою цікавіше працювати разом.

Уважно розгляньте плутанку. Що зайвого намалював художник? Поясніть чому.

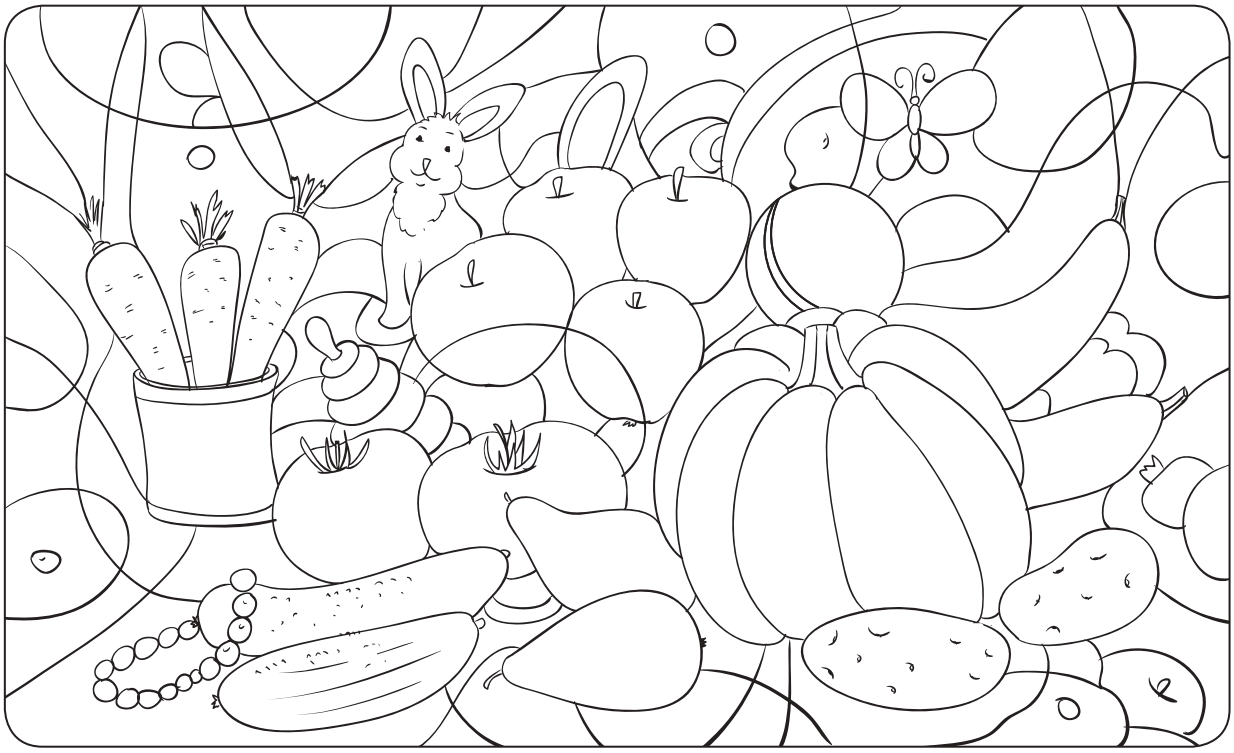

Дивосвіт народної фантазії

Світ народного малярства — це дивовижні кольорові сполучення. У розписах здебільшого використовують основні й похідні кольори.

Розташовані поряд пари кольорів (синій і помаранчевий, червоний і зелений, жовтий і фіолетовий) підсилюють яскравість один одного.

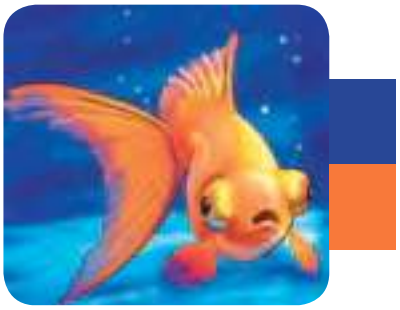

Сполучення кольорів, у яких присутні чітко виражені відмінності: світлий — темний, теплий — холодний, яскравий — тмяний, називають **колірним контрастом**.

Розгляньте зображення. Розкажіть, як утворюються світлі й темні відтінки кольорів.

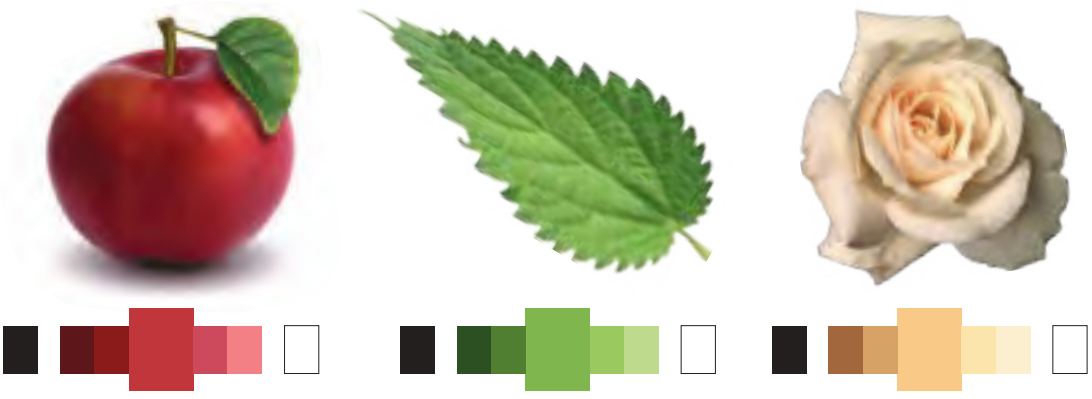

Виконайте пісню «Осіннє сонечко». Акомпануйте собі на музичних інструментах за власним вибором. Назвіть динамічні відтінки, які присутні в музиці.

У давнину народні пісні виконували **троїсті музики** — ансамбль із трьох виконавців, які грають на українських народних інструментах, таких як сопілка, бубон, скрипка, цимбали, баян. Гурт музикантів, що разом виконують музичний твір, називають **ансамблем**.

Послухайте жартівливі українські мелодії у виконанні троїстих музик. Звучання яких музичних інструментів ви почули?

Подивіться на картини. Згадайте, до якого жанру мистецтва належать зображення тварин.

Розгляньте репродукції творів відомої української народної художниці Марії Примаченко. Які враження викликають у вас намальовані тварини?

Уявіть і намалюйте свою фантастичну тварину за мотивами творчості Марії Примаченко.
Поміркуйте, які ознаки підкажуть, що намальована істота є фантастичною. Ваші живописні роботи створять навколо атмосферу доброти й надзвичайної чарівності.

Розгляньте зображення. Які музичні інструменти не використовують троїсті музики? Поясніть чому.

Світ народного мистецтва

Народний український посуд дивує різноманітністю форм і красою оздоблення. Майстри та майстрині в орнаментах гармонійно поєднували елементи тваринного та рослинного світів. Яскраві кольорові сполучення у візерунках створювали відчуття затишку, тепла, добробуту.

Розгляньте орнаменти та візерунки на глиняному посуді. Розкажіть, які природні форми взяті за основу для створення оздоблення.

Поміркуйте, для чого використовувався зображений на світлинах посуд.

Обробка глини та виготовлення різноманітного посуду називається **гончарством**. Подивіться, скільки тепла і любові вкладає у свою працю гончар.

Якими виробами з глини користується ваша родина?

Влаштуйте урок-гру.

Проведіть музичне командне змагання — перевірте свої знання з музичного мистецтва.

Виконайте ескіз українського народного посуду в техніці аплікації. Прикрасьте його орнаментом.

У роботі використовуйте кольоровий папір, ножиці, клей. За потреби візьміть шаблони посуду, запропоновані учителем.

Створіть виставку «Українське народне гончарство» зі своїх виробів.

Розгляньте зображення. Чому, на вашу думку, таким дивним посудом не користуються?

Малюємо музику

Природа створила дивовижні форми. Удосконалила їх незвичайними візерунками. Природні форми стали гармонійними, виразними і неповторними. Розгляньте світлини. Назвіть лінії, якими природа поєднала красу форми з її оздобленням.

Пригадайте, на яких природних формах вам сподобались сполучення різних ліній.

Під час слухання або виконання музичних творів у нас виникають різні почуття та емоції. Пригадайте свій настрій під час звучання маршів, вальсів, хороводних пісень.

Послухайте козацький марш, «Вальс-жарт» Дмитра Кабалевського і гуцульську коломийку. Звучання яких музичних інструментів ви почули? Якими лініями можна намалювати ці мелодії?

Коломийки — це веселі українські народні пісні з елементами хореографії, які складаються з дворядкових куплетів.

Вивчіть і заспівайте пісню «Ой заграйте, дударики». Намалюйте словесну картину пісні, описуючи її кольорове забарвлення.

Ой заграйте, дударики

Вірші В. Панченка
Музика А. Філіпенка

Ой заграйте, дударики,
Молоді гуцули,
Так, щоб танець-увиванець
Полонини чули.

Ой заграйте, дударики,
На дудках кленових.
Як приємно танцювати
В кептариках нових.

Ой заграйте, дударики,
А ми заспіваєм.
Хай злітає наша пісня
Та над нашим краєм.

Проплескайте ритмічну вправу.

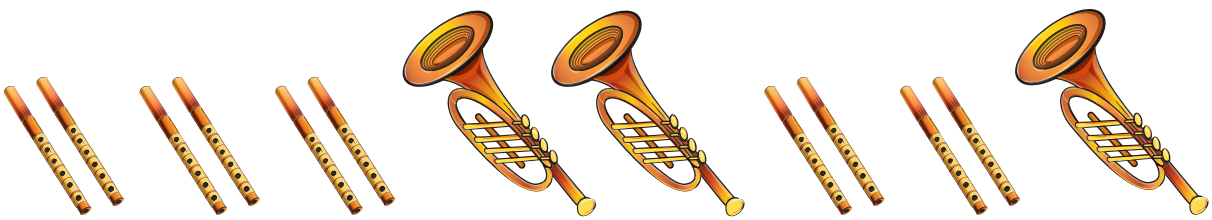

Розгляньте графічні композиції. Уявіть музику, яку намалював художник. Визначте, якими лініями створені фігури і фон.

Намалюйте фломастерами образ музики, яка вам подобається. Використайте різні види ліній. Готова робота стане «портретом» музичного твору.

Уважно розгляньте зображення. Об’єднайте їх у дві групи. Поясніть свій вибір.

Творчі експерименти

Осінь залишає на згадку про себе різноманітне насіння рослин. Творча фантазія створює з них сувеніри, чудові прикраси, гарні обереги.
Зберіть свою колекцію насіння. Розгляньте форму і колір кожного з них. Поєднайте різне насіння за формою й кольором. Розкажіть, які сполучення й чому вам сподобались.

Пригадайте, що таке ансамбль. Розкажіть, чи можуть троїсті музики називатись народним ансамблем.

Народний музичний інструмент сопілка в умілих руках майстрів перетворився на флейту. Вона належить до дерев'яних духових інструментів.

Послухайте українську народну мелодію «Вітерець» і «Осінній вальс» Євгена Доги.

Порівняйте звучання сопілки та флейти. Дайте характеристики почутим мелодіям.

Вивчіть і заспівайте поспівку «Коломийка» з танцювальними рухами. Розкажіть, яким став ваш настрій після її виконання.

Розгляньте зображення. Який рослинний матеріал використано для створення декоративних композицій?

Створіть творчу роботу з насіння і подаруйте своїм рідним із побажаннями добробуту і благополуччя.

Пригадайте і заспівайте пісню «Ой заграйте, дударики». Під час співу рухами проілюструйте її зміст.

У вільну хвилинку виготуйте танграм. Складіть із його елементів цікаві образи людей і тварин. Інсценуйте з ними відомі вам пісні й казки.

Осінні краєвиди

Приємні спогади про яскраву осінь митці передають у картинах, діляться з нами своїми враженнями, емоціями та настроєм.

Розгляньте картини осінніх пейзажів і визначте, які кольори використали художники. Який настрій та почуття ці пейзажі викликали у вас.

Музика звучить у театральних постановах і кінофільмах, під час шкільних і родинних свят. Її добирають таким чином, щоб викликати у нас певні почуття та емоції.

Прослухайте «Попутну пісню» Михайла Глінки і «Політ джмеля» Миколи Римського-Корсакова (уривок з опери «Казка про царя Салтана»). Розкажіть, як музичні звуки створюють настрій, відчуття руху і розкривають зміст твору.

Проплескайте ритмічну вправу.

Пригадайте і поясніть терміни, які стосуються створення пейзажів: лінія горизонту, передній план, далекий план, колорит.

Щоб передати на малюнку переливи осінніх барв, мінливість погоди, глибину неба та простору, використовують техніку акварелі **«по-вологому»**.

Спочатку намалюйте далекий і середній плани, а коли зображення підсохне, додайте елементи переднього плану.

Намалюйте осінній пейзаж. Оберіть погодні умови, які ви бажаєте намалювати. Для створення яскравого сонячного дня візьміть більше теплих кольорів та їх поєднань, а для дощового сумного дня — холодні й тьмяні кольори.

Вивчіть і заспівайте перший куплет і приспів пісні «Листопад». Намалюйте словесну картину до цієї пісні.

Листопад

Вірші Ю. Сабаріної
Музика А. Олєйнікової

Закружляло жовте листя
У повітрі враз,
Дощ наспівує тихенько
Свій осінній джаз.
Листопадом стелить
Осінь навкруги,
А птахів вже десь чекають
Інші береги.

Приспів:
Ключ пташиний у тумані
В далині небесній тане
І з собою забирає
Світлі теплі дні.
На світанні улітає,
Та надію залишає,
Що повернеться додому
Знову навесні.

Пограйте з однокласниками в ритмічну гру «Музичний капелюшок».

Гравці утворюють коло й під музичний супровід передають одне одному капелюшок. Як тільки музика припиниться, дитина, в якої опинився капелюшок, виходить у центр і виконує танцювальні рухи під музику. Решта гравців їх повторюють.

Урожайне свято

Осінь поступається зимі. Та на згадку про себе вона залишає нам дарунки — різні фрукти й овочі. Вони смачні й корисні, а ще викликають бажання милуватись розмаїттям природних форм і кольорів. Тому не дивно, що їхня краса здавна надихала художників на створення чудових картин.

Розгляньте зображення. Поміркуйте і скажіть, до яких жанрів образотворчого мистецтва вони належать. Назвіть предмети переднього й далекого планів. Визначте контрасти, присутні на зображеннях.

Композитор Карен Хачатурян створив музику до балету «Цибулино». Послухайте її фрагменти: «Танець Цибулино, Помідора та охоронців», «Танець Редиски», «Зведення будиночка Гарбуза», «Загальний танок на Базарній площі».

Розкажіть про характер музики кожного фрагменту. Зробіть до них словесні малюнки.

Згадайте та заспівайте пісню «Ходить гарбуз по городу».

Виконайте роботу в техніці **рваної аплікації**. Зобразіть у натюрморті улюблені фрукти й овочі. Обміркуйте поєднання й розташування їх на аркуші паперу. Зверніть увагу на форму і колір обраних плодів. За потреби користуйтесь зразком виконання роботи.

Правильно узгоджене поєднання різних елементів у цілісне зображення називають **композицією**.

Уважно розгляньте зображення. Що неправильно намалював художник? Поясніть чому.

Мистецькі настрої

Наш світ дивовижний. Він багатий на різнобарв'я кольорів, красу форм і природних явищ. Ми радіємо гарному оточенню, цікавим подіям, що залишаються у нашій пам'яті приємними спогадами і враженнями. Ними можна ділитися з іншими в розповідях, піснях, малюнках, танцях.

Танці відображають сюжети з життя. Танцювальне мистецтво розвиває творчу уяву, почуття ритму, а ще сприяє виробленню правильної постави, піднімає настрій.

Полька — веселий чеський танець, а **полонез** — урочистий польський бальний танець. Їх танцюють у парі.

Послухайте польку Йогана Штрауса і полонез Петра Чайковського з опери «Євгеній Онєгін». Чим відрізняються ці мелодії? Розкажіть, які сюжетні картини ви уявили під час слухання музики. Чим відрізняються один від одного ці музичні твори?

Зображення, за яким можна скласти невелику розповідь, називають **сюжетним твором**.

Предметним зображенням можуть бути об'єкти природного і предметного світу. Наприклад: рослина, тварина, техніка, меблі, посуд, іграшка.

Розгляньте зображення. Поясніть, чому їх можна назвати сюжетними. Які елементи цих малюнків можна використати для створення предметних зображень?

Вивчіть і заспівайте перший куплет та приспів пісні «Казкові сни». Які дивні сни ви уявили під час слухання пісні? Яку картину ви би намалювали до неї? Яке враження і настрій вона створюватиме?

Казкові сни

Вірші і музика Н. Май

Коли зоря на небі стане,
Ти подивись на небеса,
Ти доторкнись до зір руками,
І всі здійсняться чудеса.

Приспів:
У царстві зоряного неба
Живуть казкові дивні сни,
Вночі спускаються до тебе,
Бентежать душі нам вони.

Пригадайте радісні моменти вашого життя. Відтворіть один із них у сюжетному творі. Виконайте творчу роботу фарбами.

Поділіться з друзями цікавими подіями свого життя й гарним настроєм.

Заспівайте пісню «Ходить гарбуз по городу». Які предметні малюнки можна намалювати до неї? Що з них можна поєднати в натюрморті?

Уважно розгляньте зображення. Які предмети ви впізнали? Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Зимові пригоди

Зимонька-зима за вікном господарює. То морозним яскравим сонечком сміється, то відлигою заплаче, а то сердито снігом замете усе довкола. Розкажіть, які зимові ігри зі снігом вам подобаються.

Розгляньте зображення. Назвіть матеріали, з яких виготовлені сніговички на світлинах. Який матеріал для ліплення вам подобається найбільше?

Діти з нетерпінням чекають на 19 грудня — день Святого Миколая. Розкажіть, що ви знаєте про це свято. Розгляньте зображення. Які свята на них ви бачите? Поясніть свою думку.

Пригадайте, що таке колядки і коли їх виконують.

Послухайте, вивчіть і заспівайте колядку «Миколай, Миколай, ти до нас завітай!». Розкажіть, навіщо діти запрошують до себе Святого Миколая.

Миколай, Миколай, ти до нас завітай!

Вірші і музика І. Шевчук

Вже надходить ніч чарівна,
Спить увесь рідненький край.
Ось, ось в наші всі оселі
Завітає Миколай.

Приспів:
Миколай, Миколай,
Ти до нас завітай.
Всім малятам посміхнись,
Щирим серцем пригорнись.

Жде його малеча вся,
Ой, радіє дітвора,
І усі, усі дорослі
Миколая ждуть у гості.

Приспів.

Вже ідуть морози люті,
І паде пухнастий сніг.
Миколая ждуть усюди
Всі в оцю чарівну ніч.

Приспів.

Солоне тісто — приємний і зручний матеріал для ліплення. Його можна приготувати вдома власноруч. Біле тісто схоже на сніг.

Об'єднайтеся з однокласниками в групи, виліпіть друзів сніговиків. Придумайте казкові зимові пригоди про них.

Звуки зими відрізняються від звуків осені. Послухайте, якими музичними звуками розповів про зиму композитор Антоніо Вівальді («Зима» з циклу «Пори року»). Розкажіть про свої враження від музики.

Проплескайте «зимову» ритмічну вправу.

Уважно розгляньте зображення. Поміркуйте, які подарунки приготував Святий Миколай дітям.

Добро несе різдвяний янгол

Готуючись до зимових свят, ми з любов'ю та фантазією прикрашаємо свої оселі. Найбільшим зимовим родинним святом є Різдво. До нього створюють особливі прикраси. А маленькі діти чекають на подарунки і сповнення найзаповітніших бажань.

Розкажіть, як готуються до Різдва у ваших родинах.

Ви вже знаєте, що колядки і щедрівки належать до календарно-обрядових пісень зимового циклу. Пригадайте, про що в них співається.

Вивчіть і заспівайте поспівку «Коляд, коляд, колядниця». Пританцьовуйте у ритмі мелодії. Опишіть картину, що намалювала ваша уява.

Розгляньте зображення. Визначте, з яких матеріалів і в яких техніках виготовлені різдвяні янголи. Розкажіть, для чого їх створюють.

Можливо, у вас є досвід виготовлення різдвяних янголів. Поділіться ним із друзями.

Послухайте колядку «Нова радість стала». Відтворіть рухами її зміст. Поясніть, чим відрізняються колядки від щедрівок.

Заспівайте вивчені народні різдвяні пісні соло та разом із друзями. Ви зможете виконати їх на свята для своєї родини.

Подивіться, яким різдвяного янгола уявили та намалювали художники.

Намалюйте акварельними фарбами свого різдвяного янгола. Гарна листівка стане приємним вітанням і чудовим оберегом для вашої родини. Тож виконуйте роботу з добрими думками і радісним настроєм.

Уважно розгляньте зображення. Що неправильно намалював художник? Поясніть свою думку.

Незабаром Новий рік

Сховавшись під білу снігову ковдру, зимова природа занурилася в довгий глибокий сон. Усе ніби чекає настання чарівної казки. Ця казка — новорічна ніч, сповнена дива і приємних сюрпризів.

Розгляньте малюнок і визначте, чим схожий святковий новорічний **інтер'єр** вашої оселі із зображенням. Розкажіть, які кольори якнайкраще підходять до святкового інтер'єру.

Зробіть новорічну вітальну листівку для рідних або друзів. Листівку можна виконати на папері фарбами, можна зліпити з пластиліну або навіть спекти у вигляді печива.

Техніку виконання і матеріали оберіть за власним бажанням. Придумайте для новорічної листівки яскраве оздоблення.

Пам’ятайте: із щирими, приємними вітаннями свята стають незабутніми.

Перетворіть урок на музичне свято. Пригадайте та заспівайте пісні про зиму, супроводжуючи виконання танцювальними рухами. Відгадайте зимові загадки, запропоновані учителем. Придумайте і загадайте однокласникам свої загадки.

Слухаючи улюблені мелодії, покажіть друзям танцювальні рухи і повторіть за ними ті, що придумають вони.

Проплескайте ритмічний рисунок віршованих рядків.

Якось вранці на поріг
Випав білий-білий сніг.
Біла стала вся земля,
Річка, луг, ліси й поля.

Незабаром зимові канікули. Відпочиваючи, запам'ятайте свої найкращі враження, щоб поділитись ними після канікул з однокласниками. На все добре, друзі!

Снігові розваги

Красуня зима морозними віхолами водить хороводи. Закувала у кришталь річки й озера. Білий пухнастий сніг у танці кружляє, на землю тихо килимом лягає. Настав час дитячих зимових розваг. Розкажіть про свої улюблені зимові ігри.

! Розгляньте малюнки. Зображення, на якому створено відчуття руху, називається **динамічною композицією**, а відчуття нерухомості — **статичною композицією**.

На якому малюнку створено відчуття динаміки, а на якому — статики? Поясніть вашу думку.

Неймовірну красу зими можна не лише побачити, а ще й почути у віршах і звуках музики. Послухайте твір композитора Клода Дебюссі «Сніг танцює» і уявіть зимовий пейзаж. Опишіть картину, яку ви уявили. Поясніть, чому ваша уява змалювала саме динамічну композицію.

Намалюйте зимові ігри й розваги, в які ви граєтеся з друзями. Вирішіть, що буде зображено на передньому плані вашого малюнка, а що — на далекому. Оберіть положення аркуша паперу залежно від задуманої композиції. Поясніть свій вибір. Розмалюйте картину кольоровими олівцями або фломастерами.

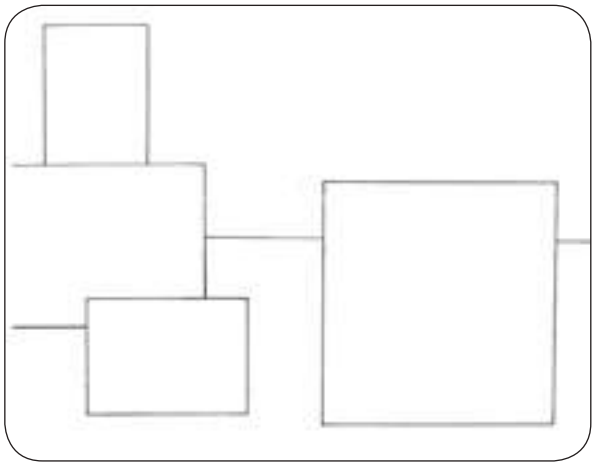

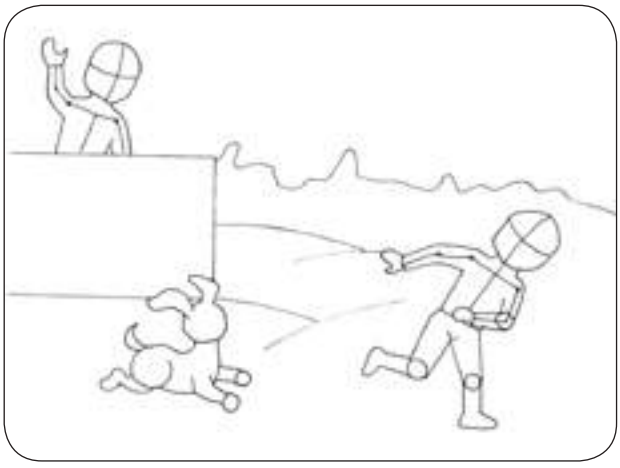

Вивчіть і заспівайте пісню «Просто снігопад». Співаючи, передайте рухами зміст твору.

Просто снігопад

Вірші і музика А. Олєйнікової

Подивіться, подивіться,
Що накоїв снігопад:
За вікном у шубах білих
Вже ялиночки стоять.
Мить — і двір перетворився
На перину, що в пуху.
Сніг, звичайно, приземлився
На балконі й на даху.

Приспів:
Снігопад, снігопад —
Побіліло всюди.
Снігопад, снігопад —
Сніжний хіт-парад!
Ну чому в снігопад
Так радіють люди?
Ну чому? А тому —
Просто снігопад!

Подивіться, подивіться,
Що накоїв снігопад:
Сніговик в саду з'явився,
І санчата стали в ряд.
Сніг покрив усі доріжки,
Тротуари замело,
Навкруги казково трішки —
Стільки снігу намело.

Приспів.

Про які дитячі розваги ви заспівали? Поясніть, чому всі радіють зимі. Розкажіть про свої враження від цієї пори року.

Проплескайте ритмічну вправу.

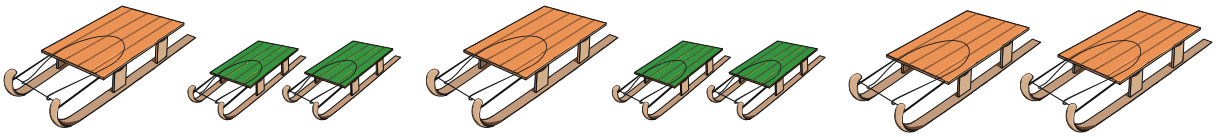

Уважно розгляньте зображення. Знайдіть на них відмінності.

Зимова казка

Чи можете ви уявити світ, у якому немає тварин? Напевне ні, адже без них природа втратить частину себе, а людина — друзів і помічників. Тож не дивно, що в кожного народу є легенди, пісні та казки, героями яких є тварини.

Розкажіть, чим тварини в казках схожі на людей. Пригадайте зимові казки про тварин. Які персонажі цих творів вам подобаються і чому?

Пригадайте, що таке балет. Багато балетів написано на сюжети казок. Послухайте, як музичною мовою описав казковий ліс композитор Петро Чайковський у балеті «Лускунчик».

Вивчіть і заспівайте поспівку «Санчата», яка підніме вам настрій та «відвезе» в зимову казку. Там на вас чекає весела пісня «Просто снігопад».

Об’єднайтеся з друзями в групи. Уявіть себе скульпторами-анімалістами і виліпіть із пластиліну героїв зимової казки «Рукавичка». За потреби допомагайте одне одному.

Уважно розгляньте зображення. Хто заховався за сніжинками? Яке зображення зайве? Поясніть чому.

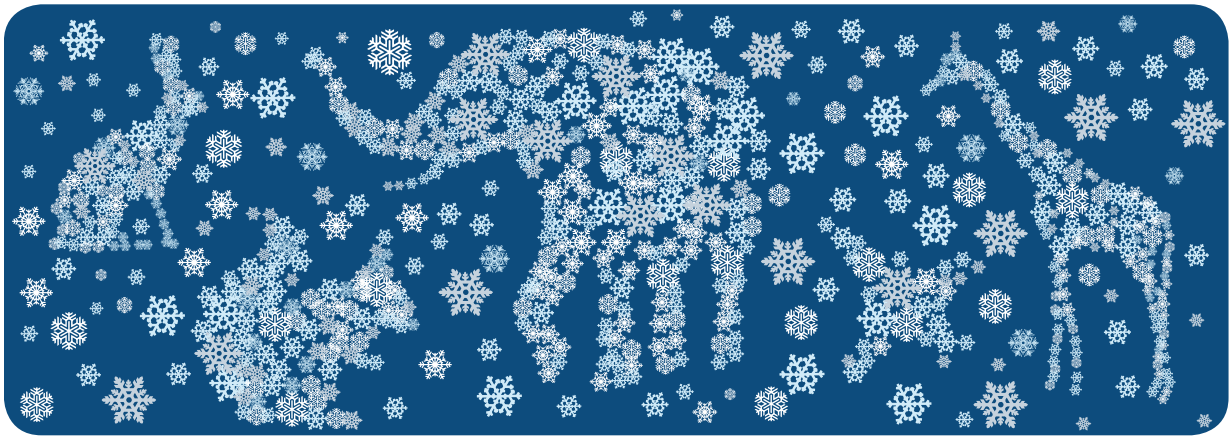

Навколосвітня подорож

Чимало хто з нас полюбляють подорожувати. Під час мандрівок ми отримуємо незабутні враження від унікальних місць і приємних зустрічей, дізнаємося багато цікавого і знайомимося з новими музичними ритмами.

У кожній країні є визначні місця, які стали їхніми візитівками.

Розкажіть, які споруди символізують Україну, ваше місто або село.

Подорожуючи Європою, композитор Каміль Сен-Санс написав музичну сюїту «Карнавал тварин». Послухайте частини цього музичного твору: «Королівський марш лева», «Антилопи», «Кенгуру», «Слон». Опишіть картини, які ви уявили. Як композитор мовою музики зобразив тварин? Дайте характеристику кожному твору.

Сюїта — музичний інструментальний твір, який складається з кількох окремих частин, об'єднаних спільним задумом.

Карнавал — свято з веселими вигадками, переодяганням у яскраві костюми, співами й танцями.

Пригадайте і виконайте соло та разом із друзями пісні, в яких оспівується краса нашої України. Пританцьовуйте в ритмі мелодій.

Проплескайте ритмічну вправу.

Пригадайте ваші подорожі з рідними та друзями. Поділіться з однокласниками цікавими і приємними спогадами. Намалюйте їх акварельними фарбами. Разом із друзями влаштуйте виставку «Мандрівка навколо світу».

Пограйтеся з друзями. Почергово називайте відомі країни або міста. Переможе той, хто пригадає більше назв.

Птахи на крилах весну несуть

У народі вірили, що на Стрітення зима вирушає туди, де було літо. Здавна вважалось, що весна настає, коли з вирію птахи повернуться — на своїх крилах весну принесуть.

Розкажіть, як в Україні готуються до прильоту птахів. Які птахи є символами нашого народу? Пригадайте народні традиції, пов'язані з шануванням птаства.

Зображення птахів можна створити в техніці **вирізанки**. Це прикраси, ажурно або силуетно вирізані з білого або кольорового паперу.

Послухайте, як мовою музики композитор Каміль Сен-Санс зобразив лебедя і зозулю (сюїта «Карнавал тварин»: «Зозуля в глибині лісу», «Лебідь»). Опишіть, якими ви уявили птахів.

Вивчіть і заспівайте українську народну пісню «Щебетала пташечка під віконечком». Співаючи, передайте рухами зміст пісні.

Щебетала пташечка

Щебетала пташечка під віконечком,
Сподівалась пташечка весни з сонечком.

Прилинь, прилинь, чаронько, весна красная,
Як легенька хмаронька в небі ясная.

Вбери степи травами, вквітчай ніжними,
Потопи купавами білосніжними.

Осип луки перлами, вкропи росами,
Розлийся джерелами стоголосими.

Щебетала пташечка під віконечком,
Сподівалась пташечка весни з сонечком.

Об’єднайтеся з друзями у групи. Зробіть з білого та кольорового паперу витинанки птахів за запропонованими шаблонами або за власною фантазією. Не забувайте про правила взаємодопомоги та безпечної праці.

Розгадайте ребуси. Ви дізнаєтесь назви птахів — символів України.

Підводні мандри

Вода є основою життя на нашій чудовій блакитній планеті. У її незвіданих глибинах мешкають незвичайні за формами, розмірами й кольорами дивовижні створіння.

Розгляньте картини. Якими засобами художники передали красу й таємницю морських глибин?

Розгляньте світлини. Визначте, з яких геометричних фігур можна скласти загальні форми морських мешканців. Опишіть їхнє забарвлення. Розкажіть про ці кольори.

Послухайте музичні твори Миколи Римського-Корсакова: «Океан — море синє» із опери «Садко» і тему моря із сюїти «Шехерезада». Опишіть морські картини, які ви уявили. Порівняйте музичні твори.

Вивчіть і заспівайте пісню про цікавого мешканця підводного світу — морського бичка.

Морський бичок

Вірші А. Олєйнікової
Музика В. Івченка

Раз впіймався на гачок
Необачливий бичок.
Це не той бичок, що в полі
Скаче, хвіст задравши вгору.

Приспів:
А це той бичок, що в морі
Виростає на просторі.

Подивилась я на нього —
Голова і більш нічого,
Відкриває рот-квадрат
І ковтає все підряд.

Приспів.

З тим бичком мені лиш горе.
Рішення було просте:
Відпущу його у море,
Хай ще трішки підросте.

Приспів.

Проплескайте ритмічну вправу.

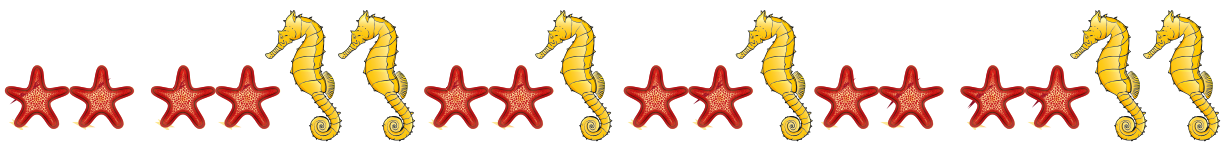

Розкажіть, з якими підводними мешканцями ви зустрічались у природі або океанаріумі. Чим вони вас вразили? Які цікаві факти про них вам відомі?

На аркуші блакитного паперу фломастерами або маркерами виконайте фантазійну композицію «Медузи» або «Восьминіжки».

Під час роботи послухайте «Пісеньку восьминіжків» із мультфільму «Восьминіжки».

Розгляньте зображення. Знайдіть на малюнку мешканців підводного світу.

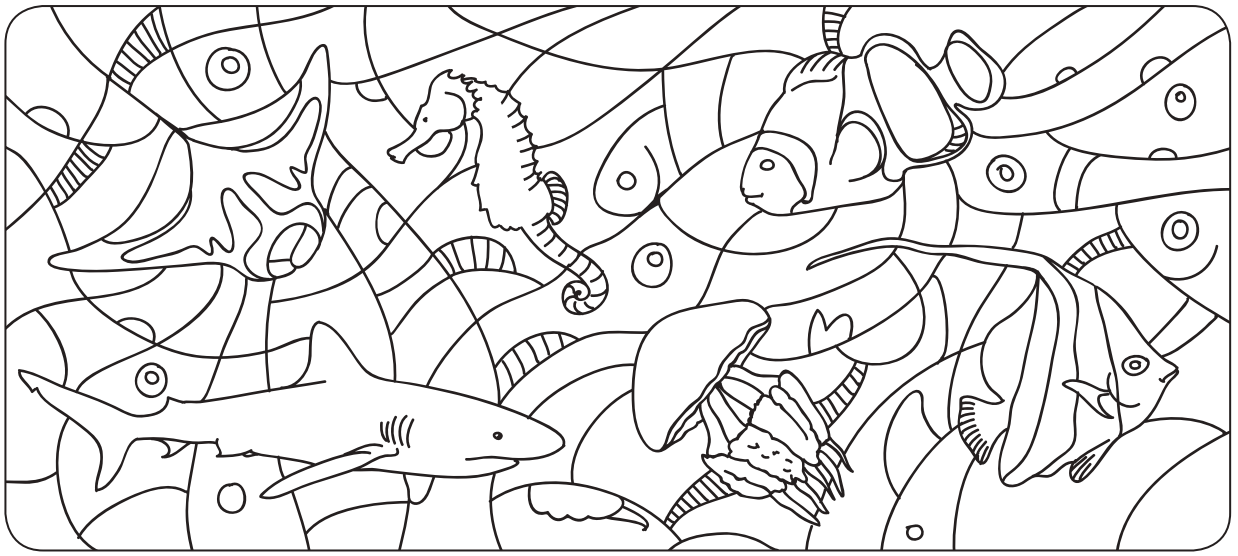

Створюємо обереги

Народна мудрість каже: «Із родини йде життя людини». Кожна родина зберігає та передає від покоління до покоління власні звичаї, традиції, свята, пам'ятні речі та обереги. Розкажіть, які сімейні обереги є у ваших родинах.

Розгляньте світлини. З яких матеріалів зроблені обереги? Поясніть їхню символіку.

Музичний твір оживлює художні образи літературних героїв, робить їх виразнішими та яскравішими. Чудовим прикладом є балет композитора Сергія Прокоф'єва «Попелюшка» за казкою Шарля Перро.

Послухайте два фрагменти з балету: «Сцена з годинником» та «Попелюшка їде на бал». Якими музичними засобами композитор відтворив образ годинника? Опишіть, якою ви уявили Попелюшку.

Музична ілюстрація — це зображення мовою музики персонажів та подій твору.

Щоб ваша родина була міцною, здоровою і щасливою, зробіть для неї оберіг. Працюйте з хорошим настроєм і добрими думками. Це наповнить ваш виріб чарівною силою доброти.

Пригадайте і заспівайте веселу пісню «Морський бичок». Акомпануйте собі на шумових інструментах. Розкажіть, як характеризує дівчинку її вчинок.

Розгляньте зображення. Знайдіть елементи, які використовують для виготовлення оберегів.

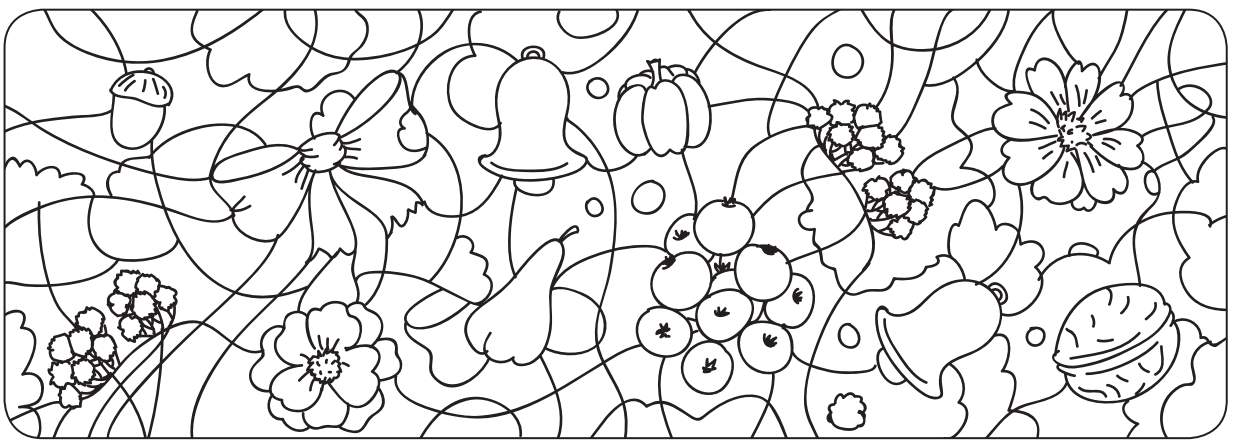

У родинному колі

Родина дуже важлива для кожної людини. Це найближчі, найрідніші люди. Вони нас люблять, підтримують, радіють нашим успіхам. Родина — це маленький світ, у якому безпечно і затишно.
Об'єднайтеся з друзями в групи. Розкажіть цікавинки з життя вашої родини.

Композиторка Наталія Май написала для дітей пісню «Родина». Вивчіть і заспівайте її. Розкажіть, за що ваша родина може вам подякувати.

Родина

Вірші і музика Н. Май

Найбільше щастя для дитини —
Щаслива, дружняя родина!
Коли зі мною мама й тато,
Мені від щастя хочеться співати!

Приспів:
Дякую, мамо, дякую, тато,
За вашу любов,
На яку ви багаті!
Дякую щиро вам за добро,
Вашого серця тепло!

За сонце в небі голубому,
За стежку, що веде додому,
Вклонюся низько, щоб сказати,
Як я люблю вас, мамо й тато!

Приспів.

Розгляньте зображення. Пригадайте, що таке симетрія. Зверніть увагу на пропорції обличчя людини.

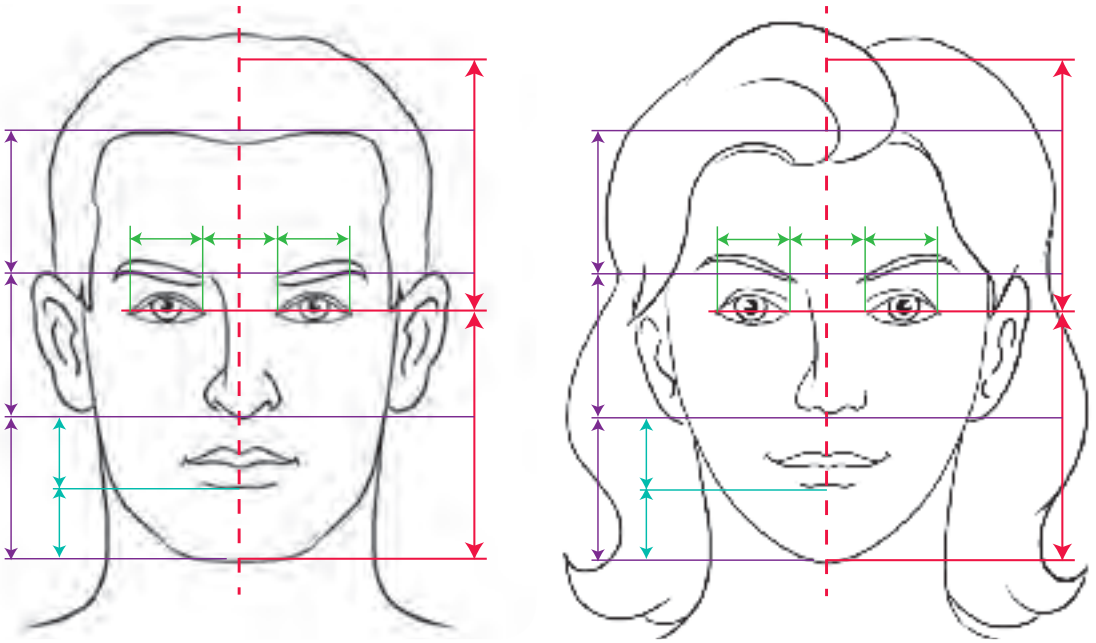

Намалюйте акварельними фарбами груповий «Родинний портрет», який стане приємним подарунком для усієї сім'ї.

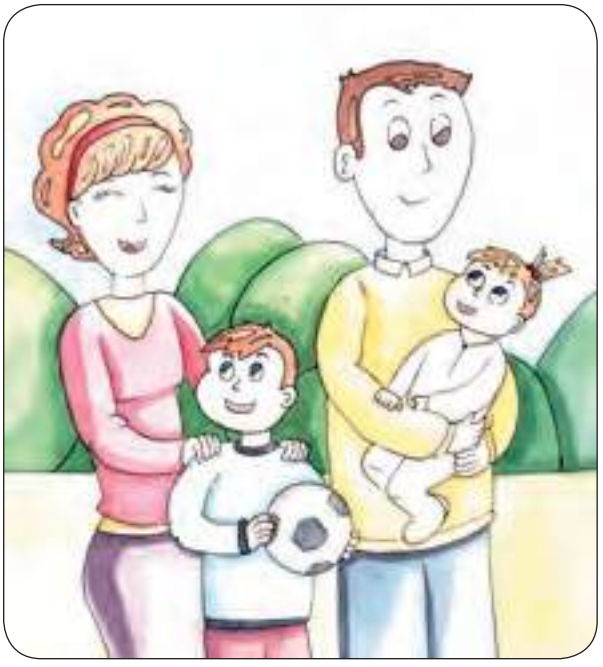

Послухайте пісню «Родина» у виконанні видатного українського співака Назарія Яремчука.
Які почуття викликала у вас ця пісня? Чому? Дайте характеристику мелодії твору.

Придумайте мелодію на віршовані рядки та проспівайте її з динамічними відтінками. Спочатку форте, а потім піано.

Одного роду ми і племені одного.
Зростаємо у радісні часи.
Тому усе, що в роду є святого,—
В своєму серці з гордістю неси.

Розгляньте зображення і знайдіть відмінності.

Великодня радість

Великдень — одне з найвизначніших свят року. Кожна родина ретельно готується до нього. А малеча полюбляє малювати писанки.

Пригадайте символіку Великодня. Розкажіть про підготовку до свята у ваших родинах.

Об'єднайтеся в групи та дослідіть:

1. Чим відрізняються писанки від крашанок і дряпанок?
2. У який спосіб наносять на яйце писанкові візерунки?
3. Що означають символи на писанках?

У дослідженні вам допоможе матеріал, запропонований учителем.

Під час Великодніх урочистостей звучать церковні дзвони. Вони створюють піднесений настрій, атмосферу любові та доброзичливості.

Послухайте, як звучать великодні дзвони. Відтворіть за допомогою трикутників та дзвоників почуту мелодію.

Вивчіть і заспівайте святкову пісню «Писанка». Розкажіть, що означають символи на писанках, згадані в пісні.

Писанка

Вірші і музика М. Бурмаки

Гарна писанка у мене,
Мабуть, кращої нема.
Мама тільки помагала,
Малювала ж я сама.
Змалювала дрібно квіти,
Вісім хрестиків малих,
І дрібнюсіньку ялинку,
Й поясочок поміж них.

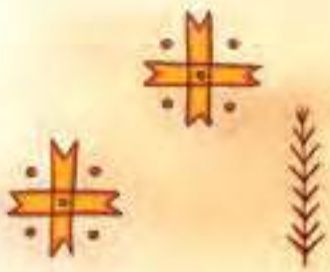

Приспів:
На Великдень писанку
Розмалюю!
Маму з татом, бабу з дідом
Поцілую!

Хоч не зразу змалювала,—
Зіпсувала п'ять яєць,—
А як шосте закінчила,
Тато мовив: «Молодець!»
Я ту писанку для себе,
Для зразочка залишу,
А для мами і для тата
Я ще кращі напишу!

Приспів. (2)

Проплескайте ритмічну схему.

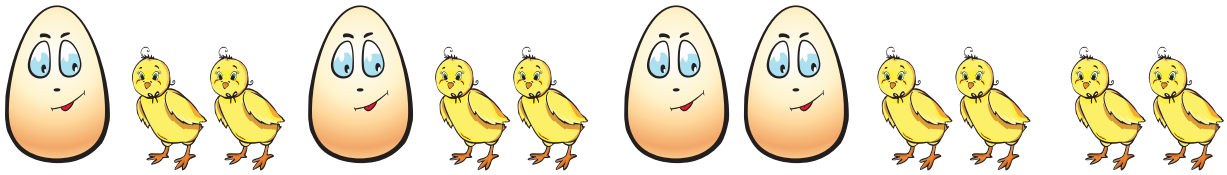

Пофантазуйте і зробіть власну великодню писанку. Матеріали оберіть відповідно до вашого задуму. Під час роботи дотримуйтесь правил безпеки.

Ваші твори подарують радість, добро, здоров'я і стануть оберегами для усієї родини.

Розгляньте плутанку. Знайдіть великодні символи.

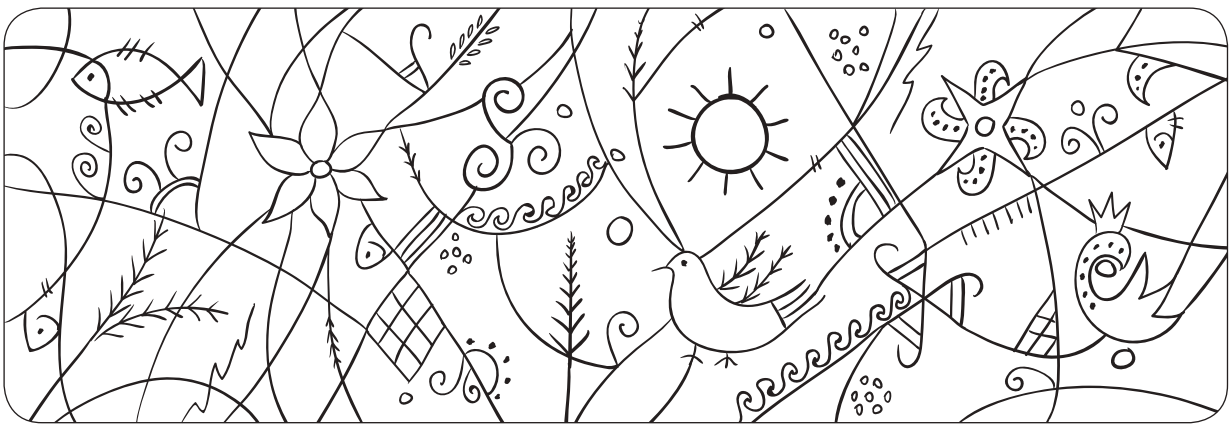

Весна крокує по землі

З давніх часів люди вірили, що дружне закликання весни у піснях прискорює її прихід.

Пригадайте, як називаються такі пісні. Які назви вони мають у різних куточках України? Послухайте веснянки «Вийди, вийди, сонечко» й «Подоляночка». Заспівайте їх із танцювальними рухами, акомпануючи собі на шумових інструментах.

Вивчіть поспівку «Весняночко-паняночко». Заспівайте її у вигляді діалогу.

До Великодня у родинах збирають традиційний святковий кошик. Розкажіть з власного досвіду, що кладуть до нього ваші рідні.

Пригадайте і виконайте пісню «Писанка».

Намалюйте фломастерами або кольоровими олівцями натюрморт «Великодній кошик». Цей малюнок із нагоди Великодня стане чудовою листівкою для ваших родин. За потреби скористайтесь зразком поетапного виконання роботи.

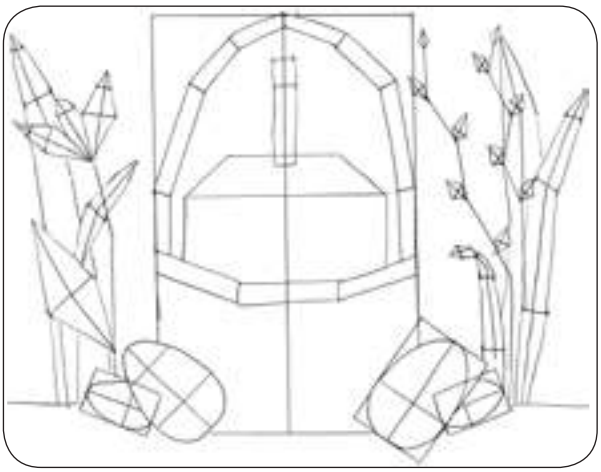

Розгляньте зображення. Що наплутав художник? Поясніть чому.

Весняні штрихи

Усе більше стає теплих днів. Першими радіють весняному сонечку підсніжники. Лісові галявини вкриваються запашним квітучим килимом.

Пам'ятайте, що підсніжники занесені до Червоної книги України. Отже, ними можна із задоволенням милуватися, але зривати їх заборонено.

Нюанс — це незначна відмінність у кольорі та формі.

Розгляньте зображення. Визначте, яка пластилінова картина створена з контрастних кольорів. Яка з нюансних?

Простим олівцем намалюйте на картоні композицію «Підсніжники». Розмалюйте її пластиліном. Доберіть контрастний колір картону до кольорів пластиліну. Це зробить вашу роботу виразнішою. Вона створить весняний настрій у ваших домівках.

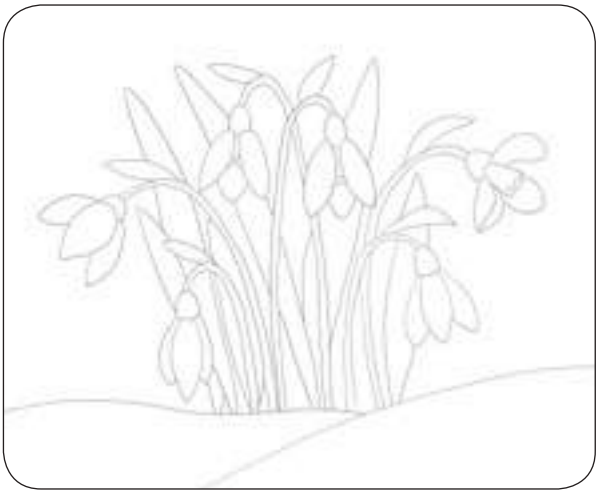

Влаштуйте урок-гру. Під час музичного командного змагання перевірте свої знання з календарно-обрядових народних свят, традицій і звичаїв.

Розгляньте плутанку. Назвіть символіку календарно-обрядових народних свят. Що зайве на малюнку? Поясніть чому.

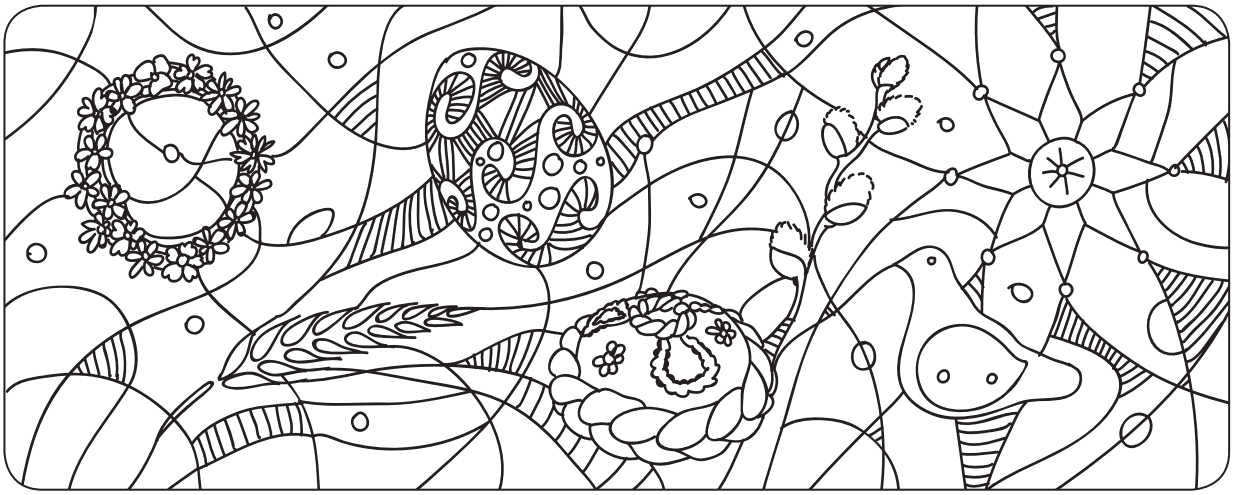

Чарівні перетворення

У весняному лісі щодня відбуваються дивовижні перетворення. Розпускаються листочки, одягаючи дерева у пишні шати. Квіткові килими розквітають новими кольорами. Багатоголосий пташиний спів наповнює ліс. Квітуча верба є однією з ознак приходу весни. Пригадайте, символом якого свята є вербові котики.

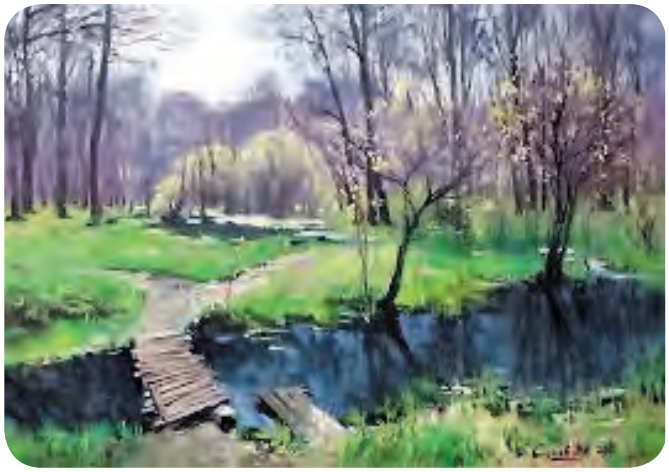

Розгляньте зображення. Пофантазуйте, чому квіти верби в народі називають котиками.

Композиторка Ольга Янушкевич написала чудову пісню «Весняні котики». Вивчіть і заспівайте її. Про яку особливість квітів розповідається у творі? Намалюйте словесну картину до пісні.

Весняні котики

Вірші М. Ясакової
Музика О. Янушкевич

Сірі-сірі котики,
Сірі, наче дим,
Посідали котики
У рядок один.
Розпушились котики,
Вже їм не до сну —
Виглядають котики
Із кущів весну.

Приспів:
Котики, котики,
Хто вас так назвав?
Може, кому, котики,
Ви сказали: «Няв!»?
Може, кому, котики,
Ви сказали: «Мур!»?
Ну признайтесь, котики:
Хто, коли це чув?

Послухайте, як композитор Петро Чайковський намалював музичну картину «Квітень. Пролісок» (із циклу «Пори року»). Розкажіть про особливості музики твору. Опишіть квітку, яку ви уявили.

Намалюйте весняну картину «Котики вербові» за допомогою акварельних фарб, трубочки для коктейлів, відбитків пензлика і ваших пальчиків. Ця весела робота підніме настрій вам і вашим друзям. За потреби скористуйтесь зразками поетапного виконання роботи.

На характер музики впливає не лише ритм і темп, а й звучання музичного інструменту, на якому виконують твір.

Пофантазуйте і придумайте мелодію для вірша про вербові котики.

Ніжні котики вербові —
Із весни та із любові —
Поспішають розцвітати
На чудове мами свято.

Пограйте в музичну гру «Луна».

Космічні пригоди

Людство в усі часи приваблювало незвідане. Тому вчені досліджують морські глибини і непрохідні ліси, спекотні пустелі й крижані вершини гір. На Землі усе менше залишається таємниць для людини, і вона мріє пізнати безмежність космічного простору, знайти в ньому форми розумного життя.

Розгляньте картини. Розкажіть, яким художники уявили космос.

Пофантазуйте, чи можна почути космос. Послухайте музичну розповідь гурту «Спейс» про Всесвіт (композиції «Балада», «Чарівний політ»). Що ви уявили під час слухання музики?

Щоб передати таємничість космосу, музиканти звернулися до сучасних технологій.

За допомогою електронних музичних інструментів і спеціальних комп'ютерних програм створюють **електронну музику**.

Придумайте мелодію до віршованих рядків та заспівайте її.

Золотава зірочка перлинкою стала,
Сіла в човен місяця, пісню заспівала.

Розгляньте світлини. Пригадайте, де ви зустрічали зображення, створені в такій техніці. Які ще матеріали можна використовувати для складання мозаїки?

Мозаїка — це зображення, створене зі шматочків різних матеріалів: кольорового каміння, керамічних плиток, пластмаси та ін.

Весна на землі продовжує радувати теплими сонячними днями. Пригадайте і заспівайте пісню «Весняні котики» з танцювальними рухами.

Проплескйте «космічну» ритмічну вправу.

Приготуйте набір для мозаїки з кольорового картону. Використайте його для виконання фантазійної композиції «Зоряна мандрівка». Усно складіть фантастичне оповідання «Ми на Місяці побували». Перекажіть його друзям.

Розгляньте зображення. Про існування яких із них сучасна наука не може стверджувати?

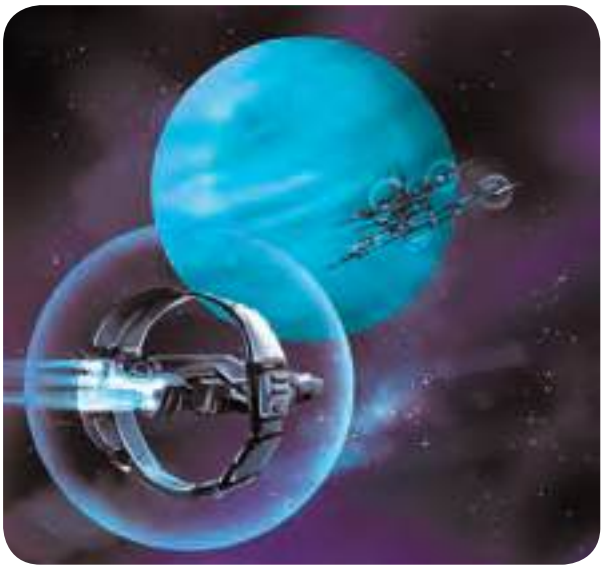

Мандрівка рідним краєм

Природа України мальовнича та різноманітна. Подорожі безкраїми степами і квітучими берегами річок, густими лісами і крутими горами залишають незабутні враження. Розкажіть, що вам найбільше запам'яталось із подорожей та екскурсій рідним краєм.

Розгляньте світлини. Доведіть, що їх автори захоплені українськими краєвидами.

Українські дівчата здавна плетуть гарні віночки, які є не лише прикрасою, а й оберегом. Послухайте «Віночок українських народних пісень». У ньому оркестр народних інструментів виконує яскраві та неповторні за тембром звучання мелодії. Запам'ятайте характер мелодій. Розкажіть про них однокласникам.

Вивчіть і заспівайте пісню «Квітковий садочок», яка познайомить із квітами, що зростають у нашому краї. Потанцюйте під мелодію пісні.

Квітковий садочок

Вірші Л. Ратич
Музика А. Олєйнікової

В садочку у мене жоржини зростають,
Троянди й конвалії там розквітають,
Тюльпани і айстри чудові, розкішні,
А ще — хризантеми, пахучі та ніжні.
Лілеї фарфорові, наче казкові,
Гортензії милі, такі загадкові,
Закохані маки, ромашки тендітні,
І скромні фіалки, такі непомітні.

Приспів:
В садочку панують ці посмішки-квіти,
Для мене вони — як улюблені діти!

Проплескайте ритмічну вправу.

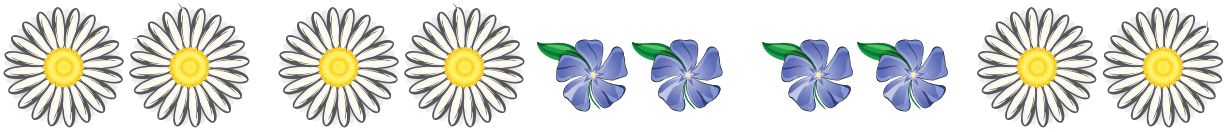

Придумайте свою мелодію на віршовані рядки та заспівайте її.

У віночку нашому різнобарвні квіти.
Це — символ України і дарунок літа.

Пригадайте, які квіти ростуть у вашій місцевості. Які вам подобаються і чому?

Розгляньте картини. Яка пора року зображена на гірських пейзажах? Поясніть свої висновки.

У якій кольоровій гамі написана кожна картина? Розкажіть, що зображено на передньому, середньому, далекому планах картин.

Намалюйте фломастерами або кольоровими олівцями свою картину «На Карпатських полонинах». Нехай вас надихнуть спогади про відвідини Карпат або картини з теми.

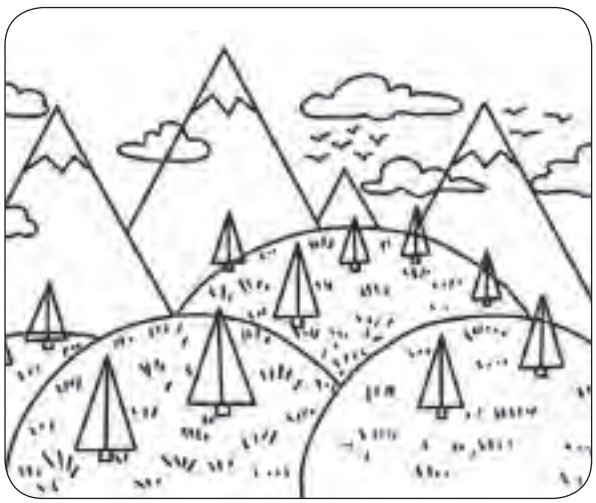

Пограйте з друзями. Почергово називайте слова, які мають відношення до нашої Батьківщини.

Просто казка

Українські народні казки — це скарбниця мудрості. Вони мають цікаві сюжети, повчальні приклади буття, виграють неперевершеним народним гумором. Назвіть ваших улюблених героїв казок. Чим вони вам подобаються і чого вчать?

Розгляньте ілюстрації. До яких казок вони створені? Чого навчають ці казки? Поділіться з однокласниками враженнями про улюблені казки.

Багатьох композиторів надихали на творчість казки. Пригадайте і заспівайте пісню Лисички з дитячої опери Миколи Лисенка «Коза–Дереза».

Послухайте пісні головних героїв казки — Кози й Рака. Чим схожі, чим відрізняються мелодії? Розкажіть про них. Намалюйте словесні портрети Кози й Рака.

Подивіться, як художники-ілюстратори уявили головних героїв казки «Пан Коцький». Яке зображення вам сподобалось і чому?

Виконайте акварельними фарбами свою ілюстрацію до цієї казки. Наведіть приклади добрих вчинків у казках.

Влаштуйте творче командне змагання. Назвіть якомога більше казкових персонажів, чарівних речей, дивовижних перетворень.

У світі мультфільмів

Мультики — цікавий вид кіномистецтва. Їх люблять діти й дорослі за невгамовність і винахідливість головних персонажів, за веселі пісні та добрий гумор, за цікаві пригоди й неймовірні чудеса. Розгляньте зображення різних видів мультиплікації.

Розкажіть, як створюють персонажів у різних видах мультиплікації. Який із них вам подобається найбільше? Поясніть чому.

У мультфільмах багато музики. Послухайте музичні уривки, запропоновані учителем, і пригадайте, в яких мультфільмах вони звучать.

Створіть дитячий оркестр. Акомпануйте собі на шумових інструментах під звучання музичних тем, вибраних з улюблених мультфільмів.

Композиторка Алла Мігай написала веселу пісню «Мультики», яка подарує вам чудовий настрій. Вивчіть і заспівайте цю пісню.

Мультики

Вірші і музика А. Мігай

Приспів:
Мультики, мультики, це дитинство наше!
Мультики, мультики зараз вам покажуть.
Там і звірі, і комахи,
Левеня і черепаха,
Вовченя і Капітошка,—
Взагалі усіх потрошку,
Взагалі усіх потрошку.

Мультики, мультики, це дитинство наше!
Мультики, мультики зараз вам розкажуть
Про комарика і мошку,
Змія і Котигорошка,
Та про злого діда Оха —
Взагалі про всіх потроху,
Взагалі про всіх потроху.

Телевізор Лесь ввімкнув — мультик подивиться.
Бачить: хоче колобка з'їсть руда лисиця.
Лесик стиснув кулачка:
«Відпусти-но колобка!
І не соромно тобі менших ображати?!
Ба, як вимкну телевізор — будеш пам'ятати!!!»

Приспів.

Які мультфільми згадуються у пісні? Опишіть, яким ви уявили хлопчика Леся.

Уявіть себе художниками-мультиплікаторами. Створіть із пластиліну колективну роботу «Свято улюблених мультперсонажів». Озвучте своїх мультгероїв та мультгероїнь їхніми найвідомішими репліками.

Уважно розгляньте зображення. Що неправильно намалював художник? Поясніть чому.

Театральна атмосфера

Театральне мистецтво захоплює дорослих і дітей. Актори проживають на сцені життя реальних і вигаданих персонажів, не залишаючи глядачів байдужими до дійства.

Послухайте фрагменти з балету «Лускунчик» композитора Петра Чайковського. Який фрагмент вам сподобався найбільше і чому?

Відчуйте себе акторами театру оперети. Заспівайте з танцювальними рухами пісню Алли Мігай «Мультики».

Для створення тематичної атмосфери сценічного дійства виготовляють копії справжніх речей. Вони називаються **бутафорією**. Це скульптури, меблі, посуд, їжа, прикраси, зброя та ін.

Розгляньте світлини. З яких матеріалів, на вашу думку, виготовлена зображена на них бутафорія? Пофантазуйте, де можна її використати.

Виготуйте з кольорового паперу й картону корони для принца і принцеси. У таких елементах сценічного костюму ви відчуєте себе акторами шкільного театру. Інсценуйте улюблену казку.

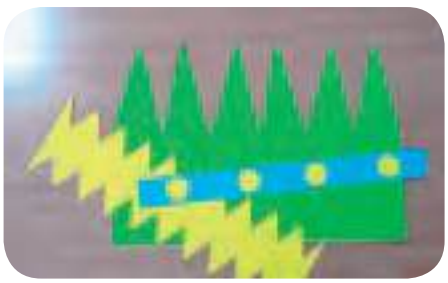

Розгляньте плутанку. Бутафорія з театральної постанови якої казки в ній захована? Що тут зайве?

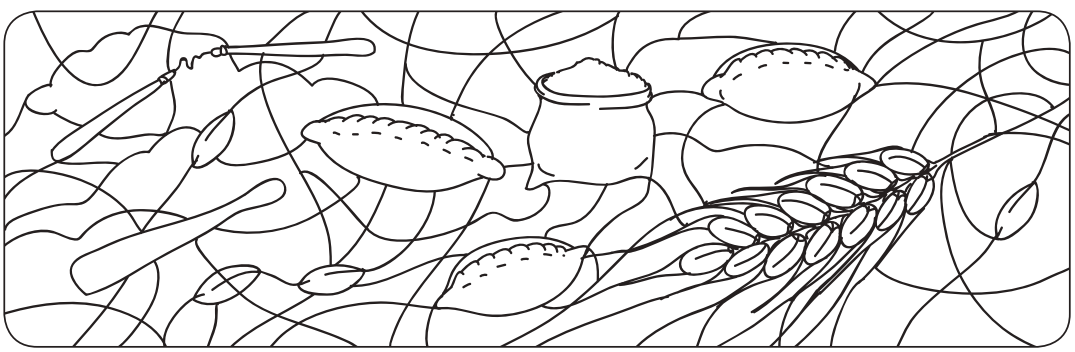

Фантастичний кіносвіт

Завдяки розвитку сучасних технологій мистецтво кіно нині є дуже поширеним. Кіно нас розважає, навчає, дивує, захоплює. Воно допомагає нам зазирнути в сиву давнину і навіть у майбутнє, адже його можливості безмежні.

Пригадайте фільм, який ви переглянули останнім часом або який вам подобається. Розкажіть про свої враження від нього.

Розгляньте зображення відомих кіногероїв — трансформерів, вигаданих розумних роботів, здатних змінювати свою форму. Розкажіть, що ви про них знаєте.

Об’єднайтеся з друзями в групи і виліпіть з пластиліну добрих роботів-трансформерів. Допомагайте одне одному порадою. Озвучте своїх персонажів, розігруючи сцени із кінофільмів. Подаруйте свої вироби друзям.

Перегляньте фрагмент із дитячого кінофільму «Іванко і цар Поганин». Розкажіть про враження від музики. Для чого потрібна музика в кіно? Поясніть свою думку.

Пісні про дружбу звучать у театрах, мультфільмах і в кінофільмах. Вивчіть і заспівайте «Пісню про дружбу» Ольги Янушкевич. Що разом роблять друзі? Дайте відповідь словами пісні.

Влаштуйте командне змагання. Назвіть якомога більше фільмів-казок, фільмів про дітей, про тварин, фантастичних фільмів.

Весняне різнобарв’я

Весняне буяння садів, квітковий розмай, радісний пташиний спів піднімають нам настрій і викликають приємні почуття. Сама природа є джерелом натхнення для митців.

Розгляньте натюрморти. Назвіть квіти, зображені на картинах. Які кольори і їх відтінки використали художники у своїх творах?

Звуки весни сповнені радістю. Послухайте, як Петро Чайковський зобразив музичними звуками пісню жайворонка. У якому регістрі звучить його спів? Пофантазуйте та уявіть кольори цього музичного твору.

Пригадайте і виконайте «Пісню про дружбу».

Проплескайте ритмічну вправу.

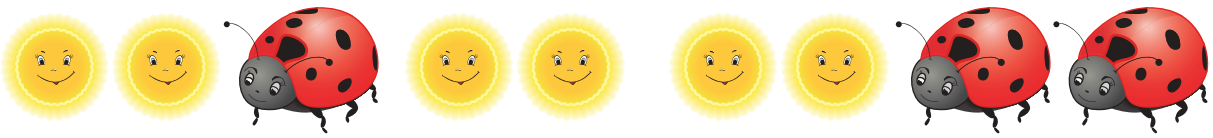

Природа насичена звуками. Потрібно навчитися чути їх. Послухайте звуки весняного лісу та дощу.

Виконайте фломастерами або кольоровими олівцями підсумкову роботу «Квітковий весняний розмай» за власною уявою. Ваш малюнок стане найкращим подарунком учителю на кінець навчального року.

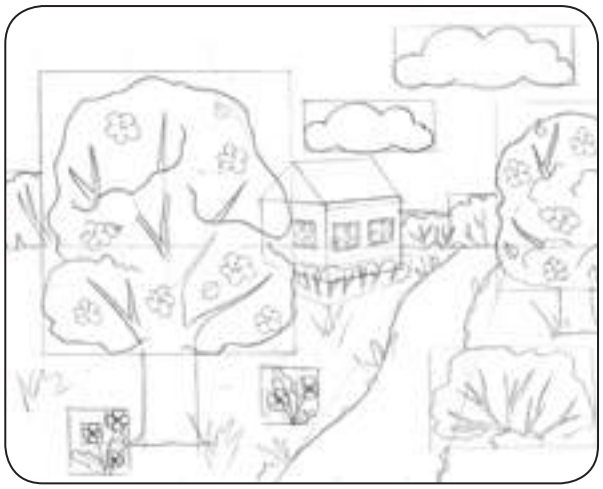

Пограйте з другом або подругою. Хто з вас протягом трьох хвилин напише більше слів «образотворчого» або «музичного» словничка.

Закінчується цікавий рік навчання. Ви збагатилися новими корисними знаннями й творчими вміннями. На останньому уроці організуйте колективний «Вернісаж мистецтв» із творів усіх учнів класу. Музика під час роботи налаштує вас на приємні думки про літо.

Зміст

Дивовижний світ природи в мистецтві 4
Осінні перетворення 8
Кольоровий водограй 12
Калейдоскоп фантазій 16
Веселка-чарівниця 19
За народними мотивами 22
Дивосвіт народної фантазії 26
Світ народного мистецтва 29
Малюємо музику 32
Творчі експерименти 35
Осінні краєвиди 37
Урожайне свято 40
Мистецькі настрої 43
Зимові пригоди 47
Добро несе різдвяний янгол 50
Незабаром Новий рік 53

Снігові розваги 56
Зимова казка 60
Навколосвітня подорож 62
Птахи на крилах весну несуть 65
Підводні мандри 68
Створюємо красиві обереги 71
У родинному колі 73
Великодня радість 76
Весна крокує по землі 79
Весняні штрихи 81
Чарівні перетворення 83
Космічні пригоди 86
Мандрівка рідним краєм 89
Просто казка 92
У світі мультфільмів 94
Театральна атмосфера 97
Фантастичний кіносвіт 99
Весняне різнобарв'я 101

Перелік творів мистецтва

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня/учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

РУБЛЯ Тетяна Єгорівна
МЕД Ірина Леонідівна
ЩЕГЛОВА Тетяна Леонідівна

«МИСТЕЦТВО»
підручник інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Редактор *О. В. Гноінська*. Технічний редактор *А. В. Пліско*.
Художнє оформлення *В. І. Труфена*. Коректор Н. В. Красна.

Окремі зображення, що використані в оформленні підручника,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання

Підписано до друку 23.05.2019. Формат 84 × 108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Журнальна. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 10,92. Обл.-вид. арк. 11,30. Тираж 84389 прим. Зам. 5304-2019/1.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5215 від 22.09.2016.
Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.
E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67.

Підручник надруковано на папері українського виробництва

Надруковано у друкарні ТОВ «Тріада-Пак».
пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61145.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.
Тел. +38(057) 703-12-21. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

МИСТЕЦТВО 2 клас

Особливості підручника:

- Структура і зміст реалізують концепцію художнього пізнання світу через долучення до скарбниці національного та світового мистецтва і культурної спадщини українського народу.
- Творчі завдання сприяють розвитку критичного мислення, розширенню емоційної сфери учнів, збагаченню естетичного досвіду.
- Мистецькі проекти формують уміння визначати власні художні інтереси й потреби, сприяють проявам творчої ініціативи та виявленню бажання впроваджувати нові ідеї.
- Ілюстративний та музичний матеріали максимально наближені до дитячого сприйняття, втілюють ідеї доброзичливості, толерантності, любові до родини й Батьківщини.

Інтернет-підтримка:

- Музичні твори до тем уроків.
- Нотний супровід до пісенних творів.

ВИДАВНИЦТВО РАНОК

ISBN 978-617-09-5182-3

Інтернет-підтримка
interactive.ranok.com.ua